

Ifølge liste

Deres ref
201835666

Vår ref
22/2025-

Dato 8. mai 2025

Vedtak i klagesak om økt regulering av Sætravatnet i Lund kommune, Rogaland

Vi viser til oversendt klage datert 12. september 2022. Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) avsto søknad om tillatelse til regulering av Sætravatnet i vedtak av 21. desember 2020.

NVEs vedtak om avslag er påklaget av to grunneiere, Svein Arne Hamre (gnr. 44 bnr.1) og Leif Håkon Korsbø (gnr. 45 bnr. 5). NVE har vurdert klagen uten å finne grunn til å endre vedtaket, og har oversendt saken til departementet for endelig avgjørelse.

Bakgrunn

NVE mottok søknad fra Neset Kraft AS datert 7. desember 2018 om tillatelse til å regulere Sætravatnet for kraftproduksjon i Vestre- og Nedre Neset kraftverk. Det omsøkte tiltaket ligger i Lund kommune i Rogaland. Neset Kraft AS søkte om å regulere vannet med 80 cm om sommeren og 90 cm om vinteren. Det er søkt om en HRV på kvote 380,4 hele året og en LRV på 379,6 om sommeren og 379,5 om vinteren. En regulering av vannet vil gi noe økt produksjon på 0,48 GWh i Vestre- og Nedre Neset kraftverk. Det er planlagt et minstevannføringsslipp fra Sætravatnet på 50 l/s hele året. Søker har anslått de samlede utbyggingskostnadene til 830 000 kroner (5,80 kr/kWh).

NVE sendte saken på høring 4. januar 2019, og mottok høringssvar fra Statsforvalteren i Rogaland, Rogaland fylkeskommune, Direktoratet for mineralforvaltning med bergmesteren for Svalbard, Naturvernforbundet i Rogaland, Lund kommune, Geir Weld og Jan Morten Røkbuvold. Befaring av prosjektet ble gjennomført 6. juni 2019 sammen med representanter for søkeren, kommunen og grunneierne.

NVE fattet 21. desember 2020 vedtak om at kravene i vannressursloven § 25 ikke var oppfylt. NVE viste til at reguleringen etter deres syn vil gi synlige reguleringssoner i et

område som inngår i et regionalt viktig friluftslivsområde (Grønhaug/ Vigelandsområdet). NVE mente at en regulering av Sætravatnet vil redusere områdets verdi for friluftsliv og rekreasjon. NVE konkluderte med at de negative konsekvensene for allmenne interesser ved å regulere Sætravatnet, ikke står i rimelig forhold til en estimert økt kraftproduksjon på 0,48 GWh/år.

Svein Arne Hamre og Leif Håkon Korsbø påklaget 21. januar 2020 NVEs vedtak.

NVE fant ikke grunn til å omgjøre vedtaket, og oversendte 12. oktober 2022 klagen til departementet for endelig avgjørelse i tråd med forvaltningsloven § 33.

Klagen

Klagen er tilgjengelig i sin helhet i saksdokumentene. Departementet gjengir hovedanførselene i klagen.

Klagen er gitt av grunneierne Svein Arne Hamre og Leif Håkon Korsbø, som mener at det burde vært gitt konsesjon til reguleringen av Sætravatnet. Klagerne anfører at en regulering av Sætravatnet vil løse flere problemer og uklarheter ved og rundt vannet, bidra til en demping av flomstigningene i vannet, gi vannet en definert laveste vannstand og bidra til ytterligere kraftproduksjon.

Hamre og Korsbø påpeker at NVE i tillegg burde vurdert den økte kraftproduksjonen av mikrokraftverket sammen med nedstrøms liggende kraftverk.

Avslutningsvis viser klagerne til at de har en historisk rett til å regulere vannet med en meter og viser til at terskelen i utløpet har stått i 20 år.

NVEs vurdering av klagen

I NVEs oversending til departementet oppsummerer de klagers anførsler på denne måten:

«Den første delen av klagen fra Hamre og Korsbø gjelder konsesjonspliktavurderingen av mikrokraftverket som NVE ikke valgte å behandle fordi tiltaket var tett knyttet opp til reguleringsdammen som ble omsøkt. De klager videre på at NVE ikke har tatt den potensielle nye produksjonen mikrokraftverket kunne gitt med i vurderingen av konsesjonssøknaden om regulering. Det er estimert at mikrokraftverket ville fått en produksjon på 0,32 GWh. NVE kan imidlertid ikke se at denne begrensede produksjonen ville hatt avgjørende betydning for utfallet og ført til at fordelene ble større enn ulempene for allmenne interesser.

Grunneierne står fritt til å sende inn en ny anmodning om vurdering av konsesjonsplikt for mikrokraftverket. Vi kan ikke gjøre vurderinger på de premissene som var lagt til grunn i opprinnelig konsesjonspliktavurdering der inntaket skulle legges i den omsøkte reguleringsdammen.

Videre klager Hamre og Korsbø på at flere kraftverk nedstrøms også burde vært inkludert i lønnsomhetsvurderingene. NVE antar at det her vises til to minikraftverk 10 km lengre ned i vassdraget, nedstrøms Hovsvatnet. Etter NVEs vurdering vil ikke reguleringen av Sætravatnet ha noen reguleringseffekt av betydning for disse to minikraftverkene.

Grunneierne, i samarbeid med Neset Kraft AS, lanserer også et alternativ der reguleringshøyden reduseres i sin klage. I dette alternativet ønsker de nå å redusere reguleringen med 10 cm. De peker på at reguleringen skal gjøres for løse flomproblemene ved Sætravatnet. I forhold til konsesjonssaken vil en reduksjon på 10 cm i reguleringshøyde, være marginalt avbøtende for de negative konsekvensene samtidig som det vil gi noe reduksjon av energiproduksjonen. NVE utelukker imidlertid ikke at dagens brokonstruksjon kan være med på å forårsake de utfordringene med vannstanden som klager viser til. Utløpet er innsnevret og det er lagt opp til at vannet kan holdes tilbake ved hjelp av trebjelker som legges inn i brokonstruksjonen. Det er ikke tidligere gjort noen reell konsesjonspliktavurdering av NVE etter vannressursloven av dette tiltaket. Høringspart Geir Weld har i forbindelse med konsesjonssaken uttalt at veien er i strid med byggetillatelsen som er gitt av Lund kommune. Han skriver at i henhold til tillatelsen skulle veien og broa vært plassert over elva nedstrøms utløpet av Sætravannet, og ikke i selve utløpet. Lund kommune har i en uttalelse til NVE sagt at de ikke vil følge opp saken før etter at konsesjonssaken er avgjort.

Avslutningsvis i klagen peker grunneierne på at det foreligger gamle (privatrettslige) rettigheter til å regulere Sætravannet. Det er likevel slik at selv med privatrettslige rettigheter, så gjelder også reglene i vannressursloven § 8 «Ingen må iverksette vassdragstiltak som kan være til nevneverdig skade eller ulempe for noen allmenne interesser i vassdraget eller sjøen, uten at det skjer i medhold av reglene i § 12 eller § 15, eller med konsesjon fra vassdragsmyndigheten.»

Departementets merknader

Tillatelse til økt regulering av Sætravatnet kan gis om "fordelene ved tiltaket overstiger skader og ulemper for allmenne og private interesser", jf. vannressursloven § 25 første ledd. Departementet vil drøfte de klagegrunnene som er nødvendig for å begrunne avgjørelsen. Departementet kan også ta hensyn til forhold som ikke er berørt i klagen.

Samfunnsnytte og prissatte konsekvenser

Departementet mener at den viktigste samfunnsnytt ved økt regulering av Sætravatnet vil være økt produksjon av fornybar energi i Vestre- og Nedre Neset kraftverk. Det er knyttet noe usikkerhet til hvor mye den økte reguleringen vil bidra med av ny produksjon, men NVE anslår at prosjektet vil gi en årlig økt produksjon på 0,48 GWh. Dette vil bidra med økt inntjening til kraftverkene. I tillegg vil reguleringen gi økt fleksibilitet for søker til å produsere strøm i perioder med høyere pris. Departementet bemerker at selv om Vestre- og Nedre Neset kraftverk vil bidra med produksjon av fornybar energi, er dette isolert sett et svært beskjedent bidrag til kraftsystemet.

Neset kraft AS oppgir i byggekostnadene er estimert til 0,86 mill. kroner. Dette gir en utbyggingspris på 2,9 kr/kWh. NVEs produksjonsberegning viser at nyttekostnadsbrøken er 1,18, med en utbyggingspris på 1,79 kr/kWh, og ligger med det blant de 20 % mest lønnsomme konsesjonsgitte prosjektene. Med søkers produksjonstall er den -0,13, og ligger dermed blant de 20 % minst lønnsomme konsesjonsgitte prosjektene.

Prosjektets inntektsside, representert ved nåverdien av prosjektet, inngår som et element i departementets samlede vurdering av fordelene og ulempene ved prosjektet. Departementet har gjort en beregning av nåverdien både for kostnadstall oppgitt av søker og av NVE. I tillegg er typiske driftskostnader, forventet produksjon og et utfallsrom for kraftprisen slik den er modellert av NVE frem mot 2040 (høy/lav/basis) lagt til grunn.

Flom

Klagerne anfører at et av hovedmotivene for å søke om regulering av Sætravatnet, er for å løse problemer med kraftige svingninger i vannstanden under flom. Hamre og Korsbø viser til terskelen/broen som ble bygget på tidlig 2000-tallet i utløpet av Sætravatnet og problemene den har forårsaket på grunn av plassering og uheldig utforming ved byggingen. De hevder at terskelen forårsaker kraftige vannstandsstigninger under flom, mens lave tilsig medfører lav vannstand i Sætravatnet. Hamre og Korsbø viser til at Sætravatnet i dag i prinsippet er regulert ettersom brokonstruksjonen fører til oppstuvning av vannstanden. De anfører at det i søknaden er oppgitt at vannstanden varierer mer i dag, enn hva den vil gjøre ved en eventuell regulering på mellom 0,8-0,9 m.

I forbindelse med bygging av landbruksvei i 2001/2002 ble det etablert en bro/dam konstruksjon i utløpet av Sætravatnet. I henhold til godkjent reguleringsplan skulle veien ha gått 30 meter nedenfor utløpet i Sætravatnet. Slik broen er bygget er den etablert i utløpet. Dette har ført til problemer med stor variasjon og høy vannstand i Sætravatnet.

Flere av høringspartene og Lund kommune skriver i sine høringsuttalelser at det er problemer med stor variasjon i vannstanden samt høy vannstand og flomproblematikk. Før broen ble etablert var det ifølge høringsparter ikke problemer med flom og isforhold ved vannet.

NVE skriver i vedtaket at de var på befaring i området i 2004 for å vurdere om brokonstruksjonene medfører høyere vannstand i Sætravatnet. NVE påpekte at det ikke ble gjennomført en reell konsesjonspliktutvurdering knyttet til etableringen av brokonstruksjonen.

Departementet mener det er sannsynliggjort at etableringen av brokonstruksjonen har medført konsekvenser for vannstandsvingninger med påfølgende uheldige flomsituasjoner i Sætravatnet. Hvordan tillatelsesprosessen rundt etableringen av broen/landbruksveien ble gjennomført og hvordan tiltaket ble vurdert etter vannressurslovens § 8, har ikke departementet noen forutsetning for å kunne si noe om. Departementet mener likevel ikke at det som en konsekvens av denne oppstuvningseffekten og flomproblematikken er naturlig å avlede at det bør bygges en dam for å løse utfordringene.

Departementet viser til NVEs vedtak og støtter deres anbefaling om at Lund kommune som rette myndighet vurderer hvorvidt boren er bygget i henhold til gitte tillatelser og at NVE bistår med faglige råd for å sikre at tema om flom og vannstandsvariasjoner i Sætravatnet blir ivaretatt på en forsvarlig måte.

Landskap og friluftsliv

Sætravatnet inngår i et regionalt viktig område for friluftsliv (Grønhaug/ Vigelandsområdet) og vestre del av vannet er definert som «store sammenhengende naturområder». Det er flere hytter rundt Sætravatnet og området er i bruk som turområde. Vannet blir brukt til bading, rekreasjon og noe fiske. I henhold til strategidokument for små vannkraftverk i Rogaland (2014) har fylkeskommunen valgt ut området rundt Sætravatnet som et turområde der allmenne friluftsinnteresser bør prioriteres fremfor utbygging av mini-, mikro-, eller småkraftverk.

NVE viser til at konsekvensene for landskap i stor grad vil være knyttet til reguleringssonen. De viser til at vannet allerede i dag er påvirket av svingninger i vannstanden, men at det ved en regulering av Sætravatnet vil skje hyppigere, og at det kan forventes større utvasking i reguleringssonen. Reguleringen vil i tillegg føre til en økning av reguleringssonen som også i dag er synlig. NVE påpeker videre at ved utløpet av vannet vil det være behov for å sprengne en kanal for å senke vannstanden tilstrekkelig, noe som vil medføre inngrep ved dammen og i utløpet. NVE mener at dette samlet sett vil redusere landskapsverdien knyttet til Sætravatnet.

Departementet deler NVEs vurdering og slutter seg til denne. Departementet mener at en regulering av Sætravatnet vil redusere områdets verdi for friluftsliv og rekreasjon. Fremkommeligheten til vannkanten vil begrenses i perioder med lav vannstand, og variasjon i vannstanden vil gjøre Sætravatnet mindre tilgjengelig for skiferdsel, båtferdsel, fiske og bading. En utbygging vil også være i strid med Rogaland Fylkeskommune vedtatte strategidokument for små vannkraftverk.

Oppsummering

En økt regulering av Sætravatnet vil årlig bidra med om lag 0,48 GWh fornybar energi. Departementet mener dette ikke veier opp for de negative virkningene utbyggingen vil ha på landskap og friluftsliv i utbyggingsområdet.

Etter en samlet vurdering finner departementet at fordelene og nytten ved økt regulering av Sætravatnet er mindre enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser. Vilkåret for å gi konsesjon er dermed ikke tilstede, jf. vannressursloven § 25.

Departementets vedtak

Klagen fra Svein Arne Hamre og Leif Håkon Korsbø tas ikke til følge. NVEs avslag av 21. desember 2020 på søknad om økt regulering av Sætravatnet opprettholdes.

Dette vedtaket kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd, første punktum.

Med hilsen

Anja Skiple Ibrekk (e.f.)
avdelingsdirektør

Hege Eiken Hartveit
fagsjef

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

Lund kommune
Naturvernforbundet i Rogaland
Rogaland fylkeskommune
Statsforvalteren i Rogaland

Adresseliste

Norges vassdrags- og energidirektorat SIRAM AS	Postboks 5091 Majorstuen	0301	OSLO
--	-----------------------------	------	------